

Aan de minister voor Rechtsbescherming
De heer drs. S. Dekker
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum

29 juni 2021

Betreft

Reactie Museumvereniging op internetconsultatie Nota van wijziging WTMO

Geachte heer Dekker,

Een blijvende binding van alle inwoners van ons land met museale collecties in Nederland, dat is waar 450 Nederlandse musea zich met hun brancheorganisatie sterk voor maken. Om die redenen hebben schenkingen en geefcultuur onze aandacht en hebben wij kennis genomen van de Nota van wijziging Wet Transparantie Maatschappelijke Organisaties (WTMO) op 8 juni jl.

De Museumvereniging heeft met instemming geconstateerd dat in het ingediende wetsvoorstel van 20 november 2020 het kabinet kiest voor een organisatie- en risicogerichte benadering in plaats van - zoals bij het voorontwerp – een generieke publicatieplicht voor elke organisatie. De Museumvereniging deelt de zienswijze van de Samenwerkende Brancheverenigingen Filantropie (SBF) in haar brief van 28 juni 2021 op de Nota van wijziging WTMO. Die zienswijze is kort samengevat dat daar waar de overheid instrumenten in handen krijgt om in te grijpen in vrijheden van burgers en hun organisaties een uiterst kritische blik noodzakelijk is.

Doel van de WTMO is om ongewenste geldstromen aan te pakken. Enerzijds door deze transparant te maken, anderzijds door te kunnen ingrijpen in de financiële middelen van een organisatie. Maatschappelijke organisaties kunnen onder de WTMO verplicht worden om aan burgemeesters en Openbaar Ministerie (OM) inzage te geven in herkomst, omvang en doel van hun donaties. Met de Nota van wijziging wordt deze inzageverplichting wel zwaar aangepast. In het aanvankelijke wetsvoorstel ging het alleen om geldstromen van buiten de Europese Economische ruimte. De inzageverplichting geldt straks voor *alle* donaties, ongeacht de herkomst. Dit betekent een forse verruiming van de inzageverplichting. Het is daarom van groot belang dat alleen op vooraf volstrek heldere, concreet omschreven en toetsbare gronden door de burgemeester en het OM medewerking van de betrokken organisatie kan worden geëist. Wat moet in het kader van de WTMO bijvoorbeeld worden verstaan onder 'openbare orde', 'behoorlijk bestuur' en 'ernstige twijfel of de wet of de statuten te goeder trouw worden nageleefd dan wel het bestuur naar behoren wordt gevoerd'? Bovendien hebben we zorgen over de rechtsbescherming van organisaties.

De Nota van wijziging voorziet in een nieuwe bevoegdheid van het OM, namelijk de rechtbank te vragen in te grijpen in de geldstromen van een organisatie. Wij hebben er begrip voor dat de

overheid wil optreden als er sprake is van financiering van activiteiten gericht op de ondermijning van onze rechtsstaat. Dergelijke activiteiten moeten worden voorkomen en effectief ingrijpen is dan noodzakelijk. We vragen ons wel af, of bepaalde autoriteiten of instanties op basis van bestaande wet- en regelgeving nu niet ook al kunnen ingrijpen. Is deze wet echt noodzakelijk?

Als de conclusie is dat deze WTMO echt nodig is om te kunnen ingrijpen, dan moet dit wel gepaard gaan met de grootst mogelijke zorgvuldigheid. De benadering dat het de rechter moet zijn die toetst of de door het OM verzochte maatregelen noodzakelijk en passend zijn (art. 4a) onderschrijven wij. Het is essentieel dat het voor ons volstrekt duidelijk is op basis van welke criteria de rechter tot het oordeel van (dreiging van) ondermijning van de rechtsstaat kan komen. Met andere woorden: op basis waarvan kan de rechter tot het oordeel komen dat 'aannemelijk' is dat de Nederlandse democratische rechtsstaat wordt ondermijnd?

Kortom: ingrijpen in de bewegingsruimte en de autonomie van maatschappelijke organisaties kan alleen als volstrekt helder is op welke zwaarwegende gronden dit gebeurt en er sprake is van voldoende rechtsbescherming. Wij verzoeken u rekening te houden met onze bezwaren en zorgen. Wij bezien dit mede vanuit het belang van privacy, veiligheid en geefbereidheid van donateurs aan alle musea in Nederland. Want de bereidheid van gulle gevers stelt alle inwoners van ons land in staat blijvend verrast en geïnspireerd te worden door de verhalen die we zijn en waar we vandaan komen – in musea.

Met vriendelijke groet,

Jan van Kooten
Directeur a.i. Museumvereniging